

مقدمه‌ای در بارهٔ مناجات در آثار مبارکهٔ بهائی (مناجاتهای حضرت عبدالبهاء)

محمد افنان

مناجات و دعا دو اصطلاح و عنوان متداول و آشنا در معارف امر بدیع است. شاید بتوان مناجات را به "تنهائی راز دل بازگفتن" و دعا را به "آرزو کردن و خواستن" معنی کرد. یکی از شئون آثار مبارکه در این دور مناجات^۱ است که از غایت وفور در آثار طلعات مقدسه احصاء و بررسی کیفیت آنها تا بحال ممکن نشده است. عنوان مناجات که بر بخشی عظیم از آثار دو شارع جلیل‌القدر این امر اعظم، و همچنین مرکز میثاق و ولیّ امر الهی اطلاق شده مسلماً، هر یک به تناسب مقام مظهریت آنان، اختصاصاتی دارد، ولی شاید بتوان آنها را از بعضی جهات طبقه‌بندی کرد، و بی‌شک طبقه‌بندی نارسائی، اما شاید بتواند مقدمه‌ای برای کمک به فهم و درک کیفیت و مطلب و مطلوب آنها قرار گیرد. شاید به نظر آید که اصطلاح مظهریت خاصّ مطالع شمس ظهور است، و اگرچه این مطلب حقیقتی مسلم است، اما در ظلّ مظاهر کلیّهٔ الهی هر یک از برگزیدگان منصوص را نیز میتوان مظهري مخصوص شناخت. بی‌شک حضرت عبدالبهاء بنا بر اراده و اشارهٔ حضرتش مظهر عبودیت کبری^۱ بوده و احدی را در این مقام با حضرتش یارای همتائی نیست، زیرا مقام عبودیت آن حضرت از هر شائبه‌ای خالی و بری است.

دعا و مناجات همواره بین خلق و حقّ، یا بنده و مولی، است و همواره عبد ناطق و حقّ به ظاهر مخاطب و صامت است. این کیفیت ظاهری دعا و مناجات است. اما جذبهٔ توجّه خالصانه و تعلق صادقانه طوری است که مناجات‌کننده اگر به خلوص کامل و ارادت و اشتیاق حقیقی به مناجات پردازد ندای اجابت و قبول از حقّ را به سمع دل و جان خواهد شنید و آثار آن را در روح و روان، و حتی در جسم و وجود ناتوان خویش، خواهد یافت. بنا به بیان جمال قدم در هفت وادی "آن وقت سرّ حدیث مشهور سر از حجاب دیجور بر آرد لازل العبد یتقرّب الیّ بالنوافل حتیّ أحبته و اذا أحبته کُنْتُ سَمِعُهُ الَّذی یَسْمَعُ به"^۲

البته این کیفیت در گرو خلوص و توجّه مناجات‌کننده است که او را به چنین حالتی می‌کشاند و از بادهٔ محبت و وصول به حقّ سرمست می‌سازد تا مصداق این مناجات شود که "تَجَلَّ يا الهی علینا بالخطاب الرحمانی و السرّ الوجدانی حتی تُطربنا لذّة المناجات المنزهة عن هممة الحروف و الکلمات المقدّسة عن دممة الالفاظ و الاصوات حتی تَسْتغرق الذواتُ فی بحرٍ من حلاوة المناجات ..."^۳

مناجات و دعا اگرچه به آستان خداوند متعال است، اما با توجّه به اینکه وصول به مطلق ذات حقّ غیرممکن است و هر چه در تصوّر ما از آن ذات متعالی شناخته شود مخلوق و مصنوع فکر ما است و اصالت و حقیقتی ندارد، لذا توجّه به آن حقیقت مطلق جز از طریق مظاهر ظهور او (Manifestations) میسر نیست. پس توجّه ما در هنگام مناجات و دعا به آن ذات مقدّس است که قائم‌مقام او در عالم امر و خلق است،^۴ و آن هم نه به جسم و ظاهر، بلکه به حقیقت وجودی و شخصیت الهی مظهر ظهور، که اگرچه باز هم ناشناختنی است، اما به اسم و رسم از افراد انسانی متمایز و ممتاز است.

از آنجا که مناجات همواره به ساحت حقّ تعالی شأنه است، و بنده با خدای خویش راز و نیاز دارد، هر کس هر آنچه خواهد تواند گفت، اما به صرف عنایت و کمال لطف و مرحمت در این دور بدیع با نزول و صدور مناجات در ضمن آثار طلعات مقدّسه راه و روش مناجات‌کردن و دعاخواندن یاد داده شده و نمونه‌های متعدّد از قلم مُلهم مظاهر مبارکه صادر شده تا به همان کیفیت و بیان مناجات شود، و قطعاً چنین کیفیتی حائز اهمّیت و تأثیرش مخصوص است.

مناجات‌کردن و دعاخواندن که به مفهوم توجّه و توسّل است، بیان راز دل بنده (متکلم) – اول شخص در تعریف فعل) با مولای بیهمتا (مخاطب – دوّم شخص) است. اما از مقولهٔ دعا و مناجات صورت دیگری نیز در آثار نازله موجود است، که معمولاً از آن به نام خطبه (جمع: خطب و خطبات) یاد شده است، و تنها تفاوت آن با مناجات، اختلاف روش ذکر حقّ تعالی در آن است. اگر در دعا و مناجات حقّ تعالی مخاطب (اصطلاح دستور زبان) و گویندهٔ مناجات و دعا متکلم (به اصطلاح) است، اما در خطبه گوینده و متکلم (اصطلاح) راجع به حقّ جلّ ذکرة به عنوان وجود

غائب (سوم شخص در دستور زبان مربوط به فعل - اصطلاح) یاد می‌کند و او را به عنوان مقصد و مقصود و محبوب و معبودِ غائب می‌ستاید.^۵

در ادیان بخش محدودی از معارف نزولی به صورت مناجات است،^۶ اما در امر بهائی تعداد ادعیه و مناجات از حدّ شمار بیرون و با همهٔ اهمّیتی که دارد تا به حال دقیقاً احصاء و طبقه‌بندی نشده است. به طور کلی، از لحاظ روش صدور و نزول میتوان مناجاتهای نازله را به دو دسته تقسیم کرد. نخست مناجاتهای مستقل و دیگر مناجاتهایی که در ضمن الواح عزّ صدور یافته و بعداً از آن خارج شده و بین اهل ایمان مستقلاً متداول و مورد تلاوت و استفاده قرار گرفته است. غالب این مناجاتها مخصوص مخاطب یا مخاطبان الواح بوده و امر به تلاوت و خواندن آن در متن لوح ذکر شده است. از نمونه‌های مخصوص این مناجاتها مواردی است که در لوح سلطان ایران و لوح خطاب به شیخ محمدتقی اصفهانی (آقا نجفی) از قلم اعلیٰ نازل شده و متضمّن کیفیتی خاص و عظمت و اهمّیتی ممتاز است. به هر حال، تفکیک این دو گروه، مخصوصاً اطلاع راجع به مناجاتهایی که در ذیل و ضمن الواح نازل شده برای درک مفاهیم مندرج در مناجات کمک مؤثری خواهد بود.

ادعیهٔ نازله اکثراً به مناسبت یکی از ایام متبرکهٔ بهائی و یادآور برکت و شرافت آن ایام است و حکمت نزول آن تقویت و تربیت عواطف روحانیهٔ قلبی اهل ایمان میباشد. بعضی ادعیهٔ مخصوصه به منظور طلب شفاء، رفع مشکلات، و رجای هدایت و حفظ و صیانت افراد نازل شده است که خود مبحثی مستقل است. صورت دیگری از این کلمات و آیات که متضمّن توجه و تتبّل به آستان الهی است نیز در ضمن آثار مبارکه زیارت می‌شود که غالباً به منظور طلب مغفرت و عنایت در حقّ درگذشتگان است و معمولاً به صورت زیارتنامه خطاب به متوفی و یا مناجات طلب مغفرت به آستان حقّ در بارهٔ اوست، و در همه حال مبتنی بر توسّل به آستان الهی و استمداد از حضرت اوست. بسیاری از این زیارتنامه‌ها در بارهٔ شهداء و خادمان برگزیدهٔ امرالله نازل شده و لذا متضمّن تجلیل فراوان از ایشان است، تا اهل ایمان را به عظمت شأن آنان متذکر دارد.^۷ به هر حال باید بین مناجات طلب مغفرت و زیارتنامه به تمایز و تفکیک توجه نمود.

خطبه، که قبلاً به آن اشاره شد، سابقهٔ اسلامی دارد. ابتدای هر کتابی یا تألیفی با خطبه‌ای آغاز می‌شود که معمولاً متضمن توحید و تحمید خداوند و ذکر پیغمبر اکرم و اولیاء دین و بالاخره حاکی از هدف تألیف و نام آن بود. در بسیاری از آثار طلعات مقدسهٔ این امر خطبه‌ای مناسب با مطلب در ابتدای لوح و اثر زیارت می‌شود. در آثار حضرت نقطهٔ اولیٰ مخصوصاً خطب متعددی به صورت مستقل و با عنوان خطبه نازل شده که نظم مطالب و مسائل آنها بسیار متنوع است و از خطاباتی منحصراً در ستایش ذات الهی تا متونی متضمن مباحث فلسفی و حتی مطالب تاریخی را نیز در بر می‌گیرد.

بحث و مطالعه در بارهٔ مبحث مناجات و رای حدّ گفتاری مختصر است. مقصود از این مقدمه بیان کلیاتی در بارهٔ مناجات‌های نازله از قلم طلعات مقدسه است، ولی از آنجائیکه تنوع و تعدد مناجات در امر بهائی بسیار وسیع است، و توجیه و بیان همهٔ آنها مستلزم مطالعه و بررسی دقیق شماری بی‌شمار از آنها است، در این مقال فقط به تعدادی محدود از مناجات‌های حضرت عبدالبهاء توجه شده و برای این منظور، از بین مجموعه مناجات‌های منتشره، "مجموعهٔ مناجات حضرت عبدالبهاء - جلد دوم - از انتشارات مؤسسهٔ ملی مطبوعات امری ایران - ۱۳۳ بدیع" انتخاب شده و مورد بررسی و تجزیه و تفکیک قرار گرفته است. هدف از این مطالعه و معرفی، آشنائی اجمالی با کیفیت آثار مناجاتی آن حضرت و بیشتر به منظور طبقه‌بندی آنها بر اساس کیفیت کلی مطالب است، ولی از بحث در جهات مختلفهٔ آن از قبیل سوابق عمومی و خصوصی، علت صدور مناجات و شناسائی مخاطبان، مختصات ادبی و معانی و بیان و مسائل تاریخی و اجتماعی، نظر به وسعت مسائل، خودداری شده است.

در مبحث کلیات در بارهٔ مناجات میتوان نکات زیر را منظور داشت:

- ۱- لحن و شأن مناجات: مناجات ممکن است من الحق الی الحق، یا من الخلق الی الحق باشد.^۸ بنا بر این، به تناسب مقام مُنزلِ مناجات و مُخاطبِ آن، متضمن کیفیت‌های متفاوت خواهد بود. البته در همه حال مناجات به سوی حق و به آستان حق است.
- ۲- شأن گویندهٔ مناجات: از آنجائیکه در مقام خلق مراتب و مقامات مختلف است، لذا مناجات‌های صادره از قلم مبارک حضرت عبدالبهاء بعضاً عمومی یا خصوصی و فردی یا شخصی (فرد مشخص)، گاهی از زبان دیگران، و هنگامی از لسان مبارک همزمان با

دیگران است. ضمناً عجب نیست که مناجات‌های خاصّ اماء‌الرحمن و اطفال به طور عمومی و اختصاصی نیز نازل شده، در حالی که بسیاری از مناجات‌ها عموماً غیر مخصوص و مقید است.

۳- هدف مناجات‌های صادره تعلیم روشِ توسّل و ارتباط به آستان حق به منظور کسب روحانیت و آداب اخلاقی و انسانی است، و نه تنها آموزشِ روشِ مناجات و توجّه است، بلکه بیان معیار و میزان اعتقاد و اخلاق و عمل نیز میباشد.

۴- زبان مناجات عجز و انکسار و تسلیم و رضاست تا با گفتن و شنیدن آن صفات و اخلاق روحانی و ملکوتی ملکهٔ ذهن خواننده و شنونده گردد.

اینک به بعضی موارد این آثار مبارکه از "مجموعهٔ مناجات" به قدر استطاعت استشهاد میشود. البته در مجموعهٔ کامل مناجات‌ها مسلماً شواهد متعدّده میتوان زیارت نمود:

۱- مناجات در بیان و ذکر وحدت و یکتائی و عظمت و بیهمتائی ذات حق که اصطلاحاً آن را به عنوان مناجات توحیدی میتوان نام داد.

۲- مناجات طلب عنایت و برکت در حق فرد از لسان فرد - تعلیم مناجات.

۳- مناجات طلب عنایت و برکت در حق فرد از لسان هیکل مبارک حضرت عبدالبهاء.

۴- مناجات طلب عنایت و برکت در حق فردِ مخصوص و معین با ذکر خصوصیتی که آن را از دیگران ممتاز سازد.

۵- مناجات طلب عنایت و برکت در حق فردِ مخصوص و معین از لسان مبارک (گاهی به نام و عنوان) نیز مشخص شده است.

۶- مناجات طلب عنایت و برکت در حق عموم احباء از لسان مبارک، ولی بعضاً قابل تلاوت به وسیلهٔ افراد نیز هست.

۷- مناجات طلب عنایت و برکت در حق عموم احباء از زبان و بیان حال ایشان.

۸- مناجات طلب عنایت و برکت از لسان مبارک، ولی به صورت عمومی از لسان احباء.

۹- مناجات طلب عنایت و برکت، تعلیم مناجات دسته‌جمعی.

۱۰- مناجات طلب عنایت و برکت در حق محل و مکان معین معلوم.

۱۱- مناجات متضمّن اشارات و نکات تاریخی که به منظوری خاصّ از قلم مبارک صادر شده.

- ۱۲- مناجات‌هایی که به مناسبت خاص و در موقعیتی تاریخی صادر شده و استفاده از آن را در موارد مشابه تصریح و توصیه فرموده‌اند.
- ۱۳- مناجات متضمن اظهار و بیان اصول اعتقاد و ایمان اهل بهاء.
- ۱۴- مناجات در حق اطفال از بیان مبارک - بعضاً قابل استفاده توسط احباء.
- ۱۵- مناجات در حق اماءالرحمن یا از زبان ایشان.
- ۱۶- مناجات طلب حفظ و هدایت.
- ۱۷- مناجات طلب تأیید در خدمت و تبلیغ.
- ۱۸- مناجات مخصوص هیکل مبارک.
- ۱۹- مناجات طلب مغفرت در حق فرد معین از احباء که به ملکوت ابهی صعود کرده است.

بعضی از مناجات‌ها را میتوان در ذیل بیش از یک عنوان طبقه‌بندی کرد و مسلماً عناوین و کیفیت‌های دقیقتری در تقسیم انواع مطالب مناجاتی وجود دارد که در این مختصر نیامده است. بیان حق مطلب در بارهٔ کیفیت و تنوع مطالب مناجات در امر از حدّ یک بررسی مختصر شبیه این گفتار بیرون و مستلزم دقت و تحقیق بیشتر و جامع‌تری است.

در خاتمه جا دارد این نکته را تأکید کرد که مناجات، که وسیلهٔ راز و نیاز بنده با حقّ جلّ جلاله است، از لوح (الواح)، که خطاب طلعات مقدسهٔ امر بهائی به افراد انسانی است مجزاً و مستقل بوده، و نباید یکی را بجای دیگری گرفت.

یادداشت‌ها، توضیحات، و اشارات

۱. حضرت نقطهٔ اولی^۱ در کتاب بیان شئون ظاهر از مظهر ظهور را به پنج شأن: آیات، مناجات، تفاسیر، صور علمیه، و کلمات فارسیه معرفی فرموده‌اند.
۲. این بیان قسمتی از یکی از احادیث قدسی است که در آثار حضرت نقطهٔ اولی^۱ و نورین نیرین شیخ احمد و سید کاظم نیز به آن استشهاد شده و صورت آن به این شرح است: "مازال العبد یتقرّبُ اِلَیَّ بالنوافل حتّیٰ أُحِبُّهُ فاذا أَحَبَبْتَهُ کُنْتُ سَمِعُهُ الَّذی یسمع به و بصره الَّذی یبصر به و یده الَّذی یبطشُ بها اِن دَعَانی أَحَبَبْتَهُ و اِن سَأَلَنِی اعطِیْتَهُ و اِن سَأَلْتُ عَنّی اَبْتَدْتَهُ." مفهوم این بیان

را میتوان چنین خلاصه نمود که حق تعالی خطاب به پیغمبر اکرم فرموده "بنده همواره به سوی من به کمک بخشش‌ها و عبادات غیرواجب تقرّب می‌جوید تا آنکه او را دوست میگیرم، و هنگامی که او را دوست داشتم همچون گوش او خواهم بود که به آن می‌شنود و چشم او که به آن می‌بیند و دست او که به او به سختی می‌گیرد. هر هنگام مرا در دعا بخواند او را اجابت خواهم کرد و اگر از من بطلبد به او بخشش و عطا خواهم فرمود و اگر از یاد من خاموش شود او را بر خواهم انگیخت."

۳. مناجات حضرت عبدالبهاء که آغاز آن چنین است "هو الابهی. ای ربّ ثبت اقدامنا علی صراطک (نشر آلمان - شماره ۱۰۵). مضمون بیان مبارک این است که خدایا بر ما به خطاب رحمانی (کلام الهی) و سرّ وجدانی (تأثیر و تأثر قلبی و روحانی) تجلّی فرما تا لذّت مناجات، مناجاتی که منزّه و فارغ از همهٔ حروف و کلمات و مقدّس و پاکیزه از دمدمه و های و هوی الفاظ و اصوات باشد، ما را به شادی و طرب حقیقی کشاند تا آنکه ذات و وجود ما در دریائی از حلاوت و شیرینی مناجات غوطه‌ور گردد."

۴. بر اساس آیهٔ اول کتاب مستطاب اقدس: "انّ اولّ ما کتب اللّهُ علی العبادِ عرفانُ مشرقِ وحیه و مطلع امره الّذی کان مقام نفسه فی عالم الامر و الخلق."

۵. برای درک دقیق‌تر مفاهیم مناجات و دعا و خطبه مقایسه و مطابقت آنها با اصطلاحات مشابه متداول در انگلیسی مفید تواند بود. برای مناجات اصطلاح Prayer، و برای دعا Supplication معمول است. اگرچه برای خطبه به سابقهٔ تاریخی آن توجه شده، معمولاً آن را معادل Sermon و بعضی اصطلاحات دیگر گرفته‌اند. اما با توجه به کیفیت اکثر خطبه‌های نازل در این دور بدیع که متضمّن تحمید و تمجید و تهلیل و تسیح ذات الهی است و بیان دقائق فکر و نظر در این لطائف و ظرائف مجرد روحانی شاید کلمهٔ Meditations مناسبتر و موافق‌تر باشد. این نظر مبتنی بر عنوانی است که حضرت ولی امرالله برای مجموعه‌ای از ادعیه و مناجات برگزیده و آن را Prayers and Meditations نامیده‌اند.

۶. در ادیان سابقه بخشی از معارف نزولی به صورت مناجات است، ولی با اینهمه تعداد آنها انگشت‌شمار است. به عنوان نمونه، از قرآن کریم به موارد ذیل استشهداد میشود: "رَبَّنَا وَ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ" (بقره، ۲۰۱)؛ "رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَسِينَا اَوْ اٰخَطَاْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَي الدّٰثِنِ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهٖ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلٰی

الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ" (بقره، ۲۸۶)؛ "رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ. رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ" (آل عمران، ۹ و ۸)؛ "قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعْزِزُ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ" (آل عمران، ۲۶).

۷. در آثار حضرت نقطه زیارتنامه‌های جامعه و انفرادی برای رسول اکرم و ائمه اطهار فراوان است، و مخصوصاً برای شهدای حروف حی در طبرسی زیارتنامه نازل فرموده‌اند. در آثار حضرت بهاء‌الله و حضرت عبدالبهاء نیز زیارتنامه‌های متعدّد نازل شده است، به غیر از زیارتنامه خاصّ هیکل مبارک جمال قدم و حضرت نقطه (که کیققیّت تدوین آن استثنائی است). زیارتنامه حضرت سیدالشهداء از جمال اقدس ابهی^۱ و زیارتنامهٔ منوچهر خان معتمدالدوله از حضرت عبدالبهاء حائز اهمّیت خاصّ است.

۸. این تقسیم بنا بر بیان نازله در هفت وادی است که مراتب عشق و محبت را در چهار مرحله توصیف فرموده‌اند (آثار قلم اعلیٰ، جلد سوم، صص ۱۸-۱۱۷).

ضمیمه: نمونه‌هایی از انواع مناجات

۱- مناجات در بیان و ذکر وحدت و یکتائی و عظمت و بی‌همتائی ذات حق (مناجات توحیدی):

هو الابهی' الابهی'

پروردگارا، آمرزگارا. چگونه زبان به ستایشت گشایم و پرستش و نیایش نمایم. تقریر عین تقصیر است و تحریر دلیل نادانی. در این امر عسیر زبان آلتی است مرکب از عناصر صوت و بیان عرضی است از عوارض. به آلت عنصری و صوت عارضی چگونه توان نعت و ستایش حضرت بیچون گفت. آنچه گویم و جویم از مدرکات عالم انسانی است و در تحت احاطهٔ عالم بشری. نتایج فکریه چگونه به معارج الهیه رسد و عنکبوت اوهام چگونه به لعاب ظنون و افهام بر رفرق تقدیس تند. جز بیان عجز

چاره‌ای نه و به غیر از اعتراف به قصور بهانه‌ای نیست. تو
غنی متعالی و مقدّس از ادراک عقول اهل کمال ... ع ع

۲- مناجات طلب عنایت و برکت در حقّ فرد از لسان فرد (تعلیم مناجات):
هوالبهی'

... پس به شکرانهٔ الطاف جمال ابهی' بپرداز و بگو: ای دلبر
یکتا، ای محبوب بی‌همتا. شکر تو را که این بیچارهٔ آواره
را به جمیع عنایات و الطاف مفتخر و متباهی فرمودی و در
ظلّ ممدود شجر انیسا ماوی' بخشیدی. ع ع

هوالبهی'

خداوندا، پاک و مقدّسی و بی‌نیاز و منزّهی. این بندهٔ
بیچاره را در پناه حضرت احدیت ملجأ و پناه بخش و در
ظلّ سدرهٔ بی‌منتهایت مسکن و ماوی' عنایت کن.
ع ع

۳- مناجات طلب عنایت و برکت در حقّ فرد از لسان هیکل مبارک حضرت عبدالبهاء:
هوالله

ای خداوند مهربان. این بندهٔ آستان را روح مؤید کن و نور
مجسم فرما. آرزوی دل و جان بخش و پاسبان عتبهٔ علیا
فرما.. موقّق به نفثات روح‌القدس کن و در صون حمایت
محفوظ و مصون دار. در دنیا مورد عطا کن و در جهان
بالا محبوب اصفیا فرما. شفای حقیقی بخش و اطمینان
نفس عطا کن. در دو جهان به عتبهٔ مقدّسه مشرفّ فرما.
الهی الهی. هذا عبدک المنجذب بنفحات قدسک،
المشغل بذکرک، المشتعل بنار محبتک. قد تَأَجَّجَتْ فِي
قلبه شعله الهدی و تَوَقَّدَتْ نيران الشوق بین ضلوعه و

الأحشاء و قام بالوفاء فی عتبه قُدسک العُلّیا. ربّ رنجهُ من
 کأس مزاجها کافور و ادخله فی حدیقه السّرور بالفضل
 الموفورو یسرّ له کلّ معسور و استجب دُعائه و وفقه فی
 جمیع الامور. ربّ أنّه اتبع الهدی ' بین عُصبَة من اهل
 الهوی ' و ثلّة من اُولی الشّقی ' قدر له ما یتمنی ' و اجعل له
 مقاما عَلیّاً.

عع

هوالله

الهی هذا مبتهل تضرّع الی ملکوت تقدیسک و تشبّث بذیل
 رداء کبریائک و استعطفَ من عظیم علائک ان تجعله
 مشمولاً بعواطف رحمانیتک و مستغرقاً فی بحار وحدانیتک
 و مُتطایراً فی اوج احسانک. الهی یسرّ له مناه بحدوک و
 فضلك. عع

۴- مناجات طلب عنایت و برکت در حقّ فرد مخصوص و معین با ذکر خصوصیات که او را از
 دیگران ممتاز سازد:

الله ایهی'

ای خدای یگانه. این بندهٔ خویش را طراز دیباج کینونات
 فرما و این عبد خود را در بین ملاً امکان به تاج عبودیت
 سرفراز کن. این بینوا را به صرف عنایت پرنوا کن و این
 بی سر و سامان را در پناه خویش سر و سامانی بخش. از
 کأس انقطاع بنوشان و از جام عنایت سرمست نما. بندهٔ
 ضعیف چه تواند و پشهٔ نحیف چه پرواز نماید. اوج عزّت
 کجا، بال و پر مرغ دّت کجا. ای پروردگار، تو تأیید فرما،
 تو توفیق بخش. انک انت الکریم. عع

۵- مناجات طلب عنایت و برکت در حقّ فرد مخصوص و معین از لسان مبارک (گاهی به نام و عنوان نیز مشخص شده است):

اوست درخشنده و تابان

ای خداوند. این بندهٔ مستمند را در درگاه خداوندیت ارجمند نما و این افتادهٔ بیچاره را بلند و دانشمند فرما. دلش را دریا کن و جانش را همدم جهان بالا، همراز سروش و هم‌آواز مرغ پرخروش، تا چون پرندگان گلشن آسمانی بنالد و چون سرو آزاد در جویبار خوش یزدانی ببالد و آسایش یابد. ع

۶- مناجات طلب عنایت و برکت در حقّ عموم احباء از لسان مبارک، ولی بعضاً قابل تلاوت بوسیلهٔ افراد است:

هوالله

ای خداوند، آن نفوس پاک را تابناک کن و از حضيض خاک به اعلیٰ درجهٔ افلاک رسان. دلها را حدائق معانی کن و جانها را جنت رحمانی فرما. به جنود ملاً اعلیٰ آن جمع با وفا را مظفر و منصور کن و به فضل موفور مخصوص فرما. آیات توحید کن و آیات تمجید فرما و روز به روز بر تأیید بیفزا. ای یزدان، آن جمع پریشان تو اند، و آن انجمن آشنا و خویشان تو. بخشش بی‌پایان رایگان فرما و الطاف پنهان ارزان کن تا آنکه هر یک در این گلشن حقیقت گلبن هدایتی گردند و هر نفس به نفس رحمانی ناشر نفعهٔ طیبیهٔ هدایت شود. زبان به بیان گشایند و لسان به برهان مشغول نمایند. اقامهٔ حجّت قاطعه کنند و ادلهٔ ساطعه اثبات نمایند، در جنت ابهی بلبل معانی گردند و در انجمن اعلیٰ سبب طرب و شادمانی شوند. توئی مقتدر و عزیز و توانا و توئی حاکم و غالب و خداوند بیهمتا. ع

۷- مناجات طلب عنایت و برکت در حقّ عموم احباء از زبان و بیان حال ایشان:

هوالبهی

ای پروردگار، مرغان زاریم، ولی در پناه تو آشیانه نمودیم. طیور خاکساریم، ولی ادکار اقتدار جوئیم، و بی پر و بالیم ولی اوج عظیم طلبیم و رفراف اعلیٰ

آرزو نمائیم. پس عنایتی مبذول فرما و قوتی ببخش تا جناح فلاح برویانیم و در این فضای غیرمتمنهای آغاز پرواز کنیم و به ملکوت ابهائیت دمساز گردیم ...

عع

۸- مناجات طلب عنایت و برکت از لسان مبارک ولی به صورت عمومی از لسان احباء.

۹- مناجات طلب عنایت و برکت از لسان مبارک (تعلیم مناجات دسته‌جمعی).

۱۰- مناجات طلب عنایت و برکت از لسان مبارک در حق محل و مکان معین و معلوم:

هوالله

ای پروردگار، یاران شیراز محرم رازند و در عبودیت آستان مقدس با عبدالبهاء همدم و هم‌آواز. آن نفوس را آیت هدی^۱ کن و آن گروه را مهبط الهام ملکوت ابهی^۱ نما تا شور و ولهی انگیزند و مشک و انبری ببیزند. وجد و طربی عطا کن، جنبش و حرکتی ببخش تا هر یک شهباز اوج موهبت کبری^۱ شوند و عنقاء قاف ملکوت ابهی^۱ گردند. از فضل تو امیدوارم و از الطاف بی‌پایانت در انتظار. توئی بخشنده و درخشنده و دهنده و مهربان. عع

هوالله

ای خداوند مهربان. دوستان همدان یاران تو اند و خادمان درگاه تو. ثابت بر پیمانند و نابت در این گلستان. مشتعلند و منجذب. متضرعند و میتهل. مستقیمند و مستدیم بر عبودیت تو، ای ربّ کریم. خدایا این جمع مبارک را تاج عزت ابدیه بر سر نه و این انجمن انسانی را آیات رحمانی فرما، و این نفوس نفیسه را انیس موهبت کبری^۱ کن، و این اشخاص محترمه را شهیر آفاق فرما. توئی بخشنده و دهنده و مهربان. عبدالبهاء عباس

۱۱- مناجات متضمن اشارات و نکات تاریخی که به منظوری خاص از قلم مبارک صادر شده:

هوالله

الحمد لله الذي تجلّى الجماله و ظهر بعظمته جلاله و اشرق بنور وجهه و لاح بضياء طلعتة و نور الكائنات بطلوع صبح صفاته فانصعق الطوريون في سينا

الامر و تحیرت الربیونَ فی البقعة القدس و خرواً معشياً و انصعق الراسخون ...
(الخ) عع

۱۲- مناجات‌های که به مناسبت خاص و در موقعیتی تاریخی صادر شده و استفاده از آن را در موارد مشابه تصریح و توصیه می‌فرمایند.

۱۳- مناجات متضمن اظهار و بیان اصول اعتقاد و ایمان اهل بهاء:

هو الله

الهی الهی هو لاء عباد توجّهوا الی ملکوت رحمانیتک و تعلقوا بأهدابِ رداء
فردانیتک و اخلصوا وجوههم بجمالک و آمنوا بطلعة وحدانیتک و کلمة
ربانیتک "النقطة الأولى و العلی الاعلی" الذی بشر من فی الأرض و السماء
بظهورک الاعظم شمس حقیقتک النوراء و اشتعلوا بالنار الموقدة فی سدرة
السناء و سمعوا النداء المرتفع فی البقعة المباركة وادی طوی من جمالک
الأبھی' و تمسکوا بالعروة الوثقی' "الآية الكبرى" میثاقک العظیم الذی يتموج
أعلامه علی الصرح المشید فی هذه الفتنة العظمی'. ای رب ایدهم بشدید
القوی' و انصرهم بجنود مجتدة فی الملاء الاعلی' و انزل الیهم ملائكة التأيید
تتری' واشدد ازرهم بقوة عهدک یاذا العطاء و ثبت اقدامهم و قو ظهورهم
بتأيیدک یا رب السمات العلی. انک انت المقدر علی ما تشاء و انک لعلی کل
شیء قدیر.

عع

۱۴- مناجات در حق اطفال از بیان مبارک - بعضاً قابل استفاده توسط سایر احباء:

هو الابهی

ای خداوند مهربان. این نوگل گلستان محبتت را از شبنم عنایت تر و تازه
فرما و این تازه‌نهال بوستان هدایت را بتربت باغبان احدیت پرورش ده و این
شاخ سبز را در گلشن الطاف مزین بشکوفه و برگ کن، و این دُرْدانه معرفت را
در آغوش صدف رحمت بپرور. ای خداوند هر مستمندی را توانگر نما و هر
دردمندی را درمان بخش. هر فقیری را به گنج روان دلالت کن و هر اسیر را

از زنجیر قیود آزادی بخش. توئی توانا و بینا و آگاه و شنوا. تأیید احسان نما.

عع

۱۵- مناجات در حق اماءالرحمن، یا از زبان ایشان:

هوالله

ای ورقهٔ طیبه. دست تضرع بدرگاه احدیت دراز کن و آغاز عجز و نیاز کن که "ای بی‌نیاز. این کنیز ناچیز را در آستان مبارکت قبول فرما و این بال و پر شکسته را در هوای قدس عنایت پرواز ده. این فقیره را بکنز غنا دلالت فرما و این ذلیل را بدرگاه عزت هدایت کن".

عع

هوالبهی

ای امةالله. توجه به ملکوت صدق ابهی نما و بگو "ای مقصود من فی الوجود. ای معبود من فی الغیب و الشهود. کنیز ناچیزی را عزیز نما و در هر چیز تمیز بخش و شورانگیز فرما تا در سبیل عزیز مصر بقا، یوسف ملکوت جمال ابهیت، جان رایگان فدا نماید و در اشتیاق رویت بدلات نفعهٔ قدس خویت بکویت شتابد و رخ از بیگانه بتابد و بیگانگیت بیرستد. توئی مقتدر و توانا".

عع

۱۶- مناجات طلب حفظ و هدایت:

هوالله

ای دلبر آفاق. شکر ترا که دیده بیدارت روشن گردید و دل و جان از نفحات قدست خبطهٔ گلزار و چمن شد. نفحات انس مرور یافت و نفحات روح القدس منتشر شد. جان بجانان رسید و دل راه بارگاه یافت و بسر مکنون و روز مصون آگاه شد. ای پروردگار در صون حمایت مأوی ده و در کھف عنایت ملجأ و پناه بخش. ای مهربان اگر بنوازی جوهر وفا و حقیقت عطاست و اگر بگدازی اهل خطا مستوجب عذاب و جفاست. آنچه شایان آستانست رایگان فرما و آنچه لایق حقایق است ارزان کن. ذلیلی را بصرف موهبت عزیز ملکوت فرما و حقیری را بنهایت رأفت مظهر فیض لاهوت نما. ای پروردگار

حفظ کن، صیانت فرما تا قدم نلغزد و باسفل درجات نرسد. توئی مقتدر و عزیز
و توانا و توئی عالم و بینا. انک انت الغفور الرحیم.

- ۱۷- مناجات طلب تأیید در خدمت و تبلیغ. یاران می‌توانند این قبیل مناجات‌ها را به فراوانی در
مجموعه‌های مناجات حضرت مولی‌الوری^۱ ملاحظه و تلاوت فرمایند.
- ۱۸- مناجات مخصوص هیکل مبارک:

هوالبهی^۱

ای یاران مهربان من. عبدالبهاء دمی از یاد شما فراغت ندارد و همواره بعبئه
مقدسّه حضرت رحمانیت عجز و نیاز نماید که "ای پروردگار. عبدالبهاء
خاکسار را بخدمت ابرار موفق فرما و این بندهٔ بی سر و پا را بعبودیت احرار
مؤید کن، تا در انجمن عالم بنور محبت روشن گردد و چنان اشراقی نماید که
ظلمت کلفت زائل گردد و حقیقت الفت رخ بگشاید، آفاق انسانی نورانی گردد
و صلح و سلام و آشتی و فلاح فیض رحمانی شود. وحدت اصلیه جمال
بنماید و روابط قدیمه شاهد انجمن عالم گردد. هر یک دیگری را جان فشان
شود، هر فرد سائر افراد را قربان گردد، کلّ در ظلّ عبودیت درآیند و از بحر
احدیت نصیب برند، آیات مصحف توحید شوند و رایات لشکر تجرید گردند، تا
جهان فانی نمونهٔ عالم باقی شود و فرح و شادمانی جلوهٔ عالم انسانی" .ع.ع
(به یاران عزیز توصیه میشود مناجات لقاء را در عداد این بند زیارت
فرمایند.)